

Wymagania edukacyjne z geografii. Klasa 5

Na ocenę dopuszczającą:

- wyjaśnia znaczenie terminów: *mapa, skala, legenda mapy*,
- wymienia elementy mapy,
- wyjaśnia znaczenie terminów: *wysokość bezwzględna, wysokość względna*,
- odczytuje wysokość bezwzględną obiektów na mapie poziomicowej,
- podaje nazwy barw stosowanych na mapach hipsometrycznych,
- wymienia różne rodzaje map,
- odczytuje informacje z planu miasta,
- wyjaśnia znaczenie terminu *krajobraz*,
- wymienia składniki krajobrazu,
- wymienia elementy krajobrazu najbliższej okolicy,
- wymienia pasy rzeźby terenu Polski,
- wskazuje na mapie Wybrzeże Słowińskie,
- wymienia elementy krajobrazu nadmorskiego,
- wymienia główne miasta leżące na Wybrzeżu Słowińskim,
- wymienia po jednym przykładzie rośliny i zwierzęcia charakterystycznych dla Wybrzeża Słowińskiego,
- wskazuje na mapie Pojezierze Mazurskie,
- odczytuje z mapy nazwy największych jezior na Pojezierzu Mazurskim,
- wskazuje na mapie pas Nizin Środkowopolskich oraz Nizinę Mazowiecką,

- wskazuje na mapie największe rzeki przecinające Nizinę Mazowiecką,
- wskazuje na mapie największe miasta Niziny Mazowieckiej,
- podaje nazwę parku narodowego leżącego w pobliżu Warszawy,
- określa położenie Warszawy na mapie Polski,
- wymienia najważniejsze obiekty turystyczne Warszawy,
- wskazuje na mapie pas Wyżyn Polskich i Wyżynę Śląską,
- wskazuje na mapie największe miasta na Wyżynie Śląskiej,
- wskazuje na mapie Polski Wyżynę Lubelską,
- wymienia gleby i główne uprawy Wyżyny Lubelskiej,
- określa na podstawie mapy Polski położenie Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej,
- podaje nazwę parku narodowego leżącego na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej,
- podaje nazwy zwierząt żyjących w jaskiniach na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej,
- określa na podstawie mapy położenie Tatr,
- wskazuje na mapie Tatry Wysokie i Tatry Zachodnie,
- wskazuje na globusie i mapie świata bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe,
- wymienia nazwy kontynentów i oceanów oraz wskazuje ich położenie na globusie i mapie,
- wymienia największych podróżników biorących udział w odkryciach geograficznych,
- wyjaśnia znaczenie terminu *pogoda*,
- wymienia składniki pogody,
- wyjaśnia znaczenie terminu *klimat*,
- wymienia na podstawie mapy tematycznej strefy klimatyczne Ziemi,
- wymienia na podstawie ilustracji strefy krajobrazowe Ziemi,

- wskazuje na mapie strefy wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych strefy umiarkowanej,
- podaje nazwy warstw wilgotnego lasu równikowego i wskazuje te warstwy na ilustracji,
- rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych,
- wyjaśnia znaczenie terminów: *sawanna*, *step*,
- wskazuje na mapie strefy sawann i stepów,
- wymienia gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla sawann i stepów,
- wyjaśnia znaczenie terminu *pustynia*,
- wskazuje na mapie obszary występowania pustyń gorących i pustyń lodowych,
- rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla pustyń gorących i pustyń lodowych,
- wskazuje na mapie położenie strefy krajobrazów śródziemnomorskich,
- wymienia na podstawie mapy państwa leżące nad Morzem Śródziemnym,
- rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla strefy śródziemnomorskiej,
- wymienia gatunki upraw charakterystycznych dla strefy śródziemnomorskiej,
- wyjaśnia znaczenie terminów: *tajga*, *tundra*, *wieloletnia zmarzlina*,
- wskazuje na mapie położenie stref tajgi i tundry,
- rozpoznaje gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla tajgi i tundry,
- wskazuje na mapie Himalaje,
- wymienia charakterystyczne dla Himalajów gatunki roślin i zwierząt.

Na ocenę dostateczną:

- odczytuje za pomocą legendy znaki kartograficzne na mapie,

- stosuje legendę mapy do odczytania informacji,
- odczytuje skalę mapy, rozróżnia rodzaje skali,
- oblicza wysokość względną na podstawie wysokości bezwzględnej odczytanej z mapy,
- odczytuje informacje z mapy poziomicowej i mapy hipsometrycznej,
- wyszukuje w atlasie przykłady map: ogólnogeograficznej, krajobrazowej, turystycznej i planu miasta,
- podaje różnicę między krajobrazem naturalnym a krajobrazem kulturowym,
- określa położenie najbliższej okolicy na mapie Polski,
- przedstawia główne cechy krajobrazu nadmorskiego na podstawie ilustracji,
- omawia cechy krajobrazu Pojezierza Mazurskiego,
- wymienia atrakcje turystyczne Pojezierza Mazurskiego,
- przedstawia cechy krajobrazu Niziny Mazowieckiej,
- wymienia atrakcje turystyczne Niziny Mazowieckiej,
- opisuje cechy krajobrazu wielkowiejskiego,
- wymienia główne cechy krajobrazu miejsko-przemysłowego Wyżyny Śląskiej,
- przedstawia cechy krajobrazu rolniczego Wyżyny Lubelskiej,
- omawia cechy krajobrazu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej na podstawie ilustracji,
- wymienia dwa przykłady roślin charakterystycznych dla Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej,
- wskazuje na mapie najwyższe szczyty Tatr,
- wymienia cechy krajobrazu wysokogórskiego,
- omawia cechy pogody w górach,
- wymienia atrakcje turystyczne Tatr,
- wyjaśnia, co to są: siatka geograficzna i siatka kartograficzna,

- wskazuje główne kierunki geograficzne na globusie,
- porównuje powierzchnię kontynentów i oceanów na podstawie diagramów,
- wskazuje akweny morskie na trasach pierwszych wypraw geograficznych,
- wyjaśnia różnicę między pogodą a klimatem,
- odczytuje z klimatogramu temperaturę powietrza i wielkość opadów atmosferycznych w danym miesiącu,
- wymienia typy klimatów w strefie umiarkowanej,
- omawia na podstawie mapy stref klimatycznych i klimatogramów klimat strefy wilgotnych lasów równikowych oraz klimat strefy lasów liściastych i mieszanych,
- omawia na podstawie ilustracji warstwową budowę lasów strefy umiarkowanej,
- wyjaśnia znaczenie terminów: *preria*, *pampa*,
- omawia charakterystyczne cechy klimatu stref sawann i stepów,
- opisuje na podstawie ilustracji świat roślin i zwierząt pustyń gorących i pustyń lodowych,
- wymienia cechy charakterystyczne klimatu śródziemnomorskiego,
- wymienia obiekty turystyczne w basenie Morza Śródziemnego,
- wymienia charakterystyczne cechy klimatu stref tajgi i tundry,
- wskazuje na mapie położenie najwyższych łańcuchów górskich innych niż Himalaje,
- charakteryzuje krajobraz wysokogórski w Himalajach,
- opisuje świat roślin i zwierząt w Himalajach.

Na ocenę dobrą:

- rozróżnia na mapie znaki punktowe, liniowe i powierzchniowe,
- rysuje podziałkę liniową,

- wyjaśnia, dlaczego każda mapa ma skalę,
- oblicza odległość na mapie wzdłuż linii prostej za pomocą skali liczbowej,
- wyjaśnia, jak powstaje mapa poziomicowa,
- wyjaśnia różnicę między obszarem nizinnym, wyżynnym a obszarem górskim,
- wyjaśnia różnicę między mapą ogólnogeograficzną a mapą krajobrazową,
- przedstawia sposoby orientowania mapy w terenie,
- charakteryzuje pasy rzeźby terenu w Polsce,
- opisuje krajobraz najbliższej okolicy w odniesieniu do pasów rzeźby terenu,
- opisuje wpływ wody i wiatru na nadmorski krajobraz,
- przedstawia sposoby gospodarowania w krajobrazie nadmorskim,
- przedstawia wpływ lądolodu na krajobraz pojezierzy,
- omawia cechy krajobrazu przekształconego przez człowieka na Nizinie Mazowieckiej,
- przedstawia najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego w stolicy,
- omawia znaczenie węgla kamiennego na Wyżynie Śląskiej,
- omawia na podstawie ilustracji powstawanie wąwozów lessowych,
- charakteryzuje czynniki wpływające na krajobraz rolniczy Wyżyny Lubelskiej,
- charakteryzuje na podstawie ilustracji rzeźbę krasową i formy krasowe Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej,
- opisuje na podstawie ilustracji piętra roślinności w Tatrach,
- podaje przyczyny odkryć geograficznych,
- wskazuje na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni Ziemi i akweny morskie na trasie wyprawy geograficznej Marca Polo,
- opisuje na podstawie mapy szlaki wypraw Ferdynanda Magellana i Krzysztofa Kolumba,
- wskazuje na mapie klimatycznej obszary o najwyższej oraz najniższej średniej rocznej temperaturze powietrza,

- wskazuje na mapie klimatycznej obszary o największej i najmniejszej rocznej sumie opadów,
- porównuje temperaturę powietrza i opady atmosferyczne w klimacie morskim i kontynentalnym,
- wymienia kryteria wydzielenia stref krajobrazowych,
- przedstawia na podstawie ilustracji układ stref krajobrazowych na półkuli północnej,
- charakteryzuje warstwy wilgotnego lasu równikowego,
- charakteryzuje na podstawie ilustracji krajobrazy sawann i stepów,
- omawia klimat stref pustyń gorących i pustyń lodowych,
- omawia rzeźbę terenu pustyń gorących,
- omawia cechy krajobrazu śródziemnomorskiego,
- charakteryzuje cechy krajobrazu tajgi i tundry,
- charakteryzuje na podstawie ilustracji piętra roślinne w Himalajach.

Na ocenę bardzo dobrą:

- dobiera odpowiednią mapę w celu uzyskania określonych informacji geograficznych,
- przekształca skalę liczbową na mianowaną i podziałkę liniową,
- oblicza odległość w terenie za pomocą skali liczbowej,
- oblicza odległość w terenie za pomocą podziałki liniowej,
- oblicza długość trasy złożonej z odcinków za pomocą skali liczbowej,
- rozpoznaje przedstawione na mapach poziomicowych formy terenu,
- rozpoznaje formy ukształtowania powierzchni na mapie hipsometrycznej,
- omawia zastosowanie map cyfrowych,

- podaje różnice między mapą turystyczną a planem miasta,
- dokonuje oceny krajobrazu najbliższego otoczenia szkoły pod względem jego ładu i estetyki zagospodarowania,
- porównuje na podstawie mapy Polski i ilustracji rzeźbę terenu w poszczególnych pasach,
- wyjaśnia na podstawie ilustracji, jak powstaje jezioro przybrzeżne,
- wymienia obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Wybrzeża Słowińskiego oraz wskazuje je na mapie,
- wyjaśnia znaczenie turystyki na Wybrzeżu Słowińskim,
- charakteryzuje najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego na Nizinie Mazowieckiej,
- opisuje zabudowę i sieć komunikacyjną Warszawy,
- omawia atrakcje turystyczne na Szlaku Zabytków Techniki,
- opisuje za pomocą przykładów rolnictwo na Wyżynie Lubelskiej,
- opisuje najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego Wyżyny Lubelskiej,
- charakteryzuje na podstawie mapy atrakcje turystyczne Szlaku Orlich Gniazd,
- przedstawia argumenty potwierdzające różnicę w krajobrazie Tatr Wysokich i Tatr Zachodnich,
- opisuje dziedzictwo przyrodnicze Tatr,
- określa na globusie i mapie położenie punktów, kontynentów i oceanów na kuli ziemskiej,
- opisuje podróże odkrywcze w okresie od XVII w. do XX w.,
- oblicza średnią roczną temperaturę powietrza,
- oblicza różnicę między średnią temperatura powietrza w najcieplejszym miesiącu i najzimniejszym miesiącu roku,
- oblicza roczną sumę opadów,
- prezentuje przykłady budownictwa, sposoby gospodarowania i zajęcia mieszkańców stref wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych,
- porównuje cechy krajobrazu sawann i stepów,

- omawia przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefach pustyń gorących i pustyń lodowych,
- prezentuje przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefie śródziemnomorskiej,
- porównuje budownictwo i życie mieszkańców stref tajgi i tundry,
- analizuje zmienność warunków klimatycznych w Himalajach i jej wpływ na życie ludności.

Na ocenę celującą:

- posługuje się planem miasta w terenie,
- podaje przykłady wykorzystania mapo różnej treści,
- analizuje treść map przedstawiających ukształtowanie powierzchni Polski,
- czyta treść mapy lub planu najbliższego otoczenia szkoły, odnosząc je do obserwowanych w terenie elementów środowiska geograficznego
projektuje i opisuje trasę wycieczki na podstawie mapy turystycznej lub planu miasta,
- proponuje zmiany w zagospodarowaniu terenu najbliższej okolicy,
- prezentuje projekt planu zagospodarowania terenu wokół szkoły,
- przygotowuje prezentację multimedialną na temat Wybrzeża Słowińskiego z uwzględnieniem elementów krajobrazu naturalnego i kulturowego,
- przedstawia zróżnicowanie krajobrazu krain geograficznych w pasie pojezierzy na podstawie mapy,
- analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki rozwoju rolnictwa na Nizinie Mazowieckiej,
- planuje na podstawie planu miasta wycieczkę po Warszawie,
- przedstawia pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazie Wyżyny Śląskiej wynikające z działalności człowieka,
- analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki sprzyjające rozwojowi rolnictwa na Wyżynie Lubelskiej,
- przedstawia historię zamków znajdujących się na Szlaku Orlich Gniazd,
- wyjaśnia negatywny wpływ turystyki na środowisko Tatr,
- oblicza różnicę wysokości między najwyższym szczytem na Ziemi a największą głębią w oceanach,

- przedstawia znaczenie odkryć geograficznych,
- przedstawia zróżnicowanie temperatury powietrza i opadów atmosferycznych na Ziemi na podstawie map tematycznych,
- omawia wpływ człowieka na krajobrazy Ziemi,
- porównuje wilgotne lasy równikowe z lasami liściastymi i mieszanymi strefy umiarkowanej pod względem klimatu, roślinności i świata zwierząt,
- analizuje strefy sawann i stepów pod względem położenia, warunków klimatycznych i głównych cech krajobrazu,
- przedstawia podobieństwa i różnice między krajobrazami pustyń gorących i pustyń lodowych,
- opisuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji zróżnicowanie przyrodnicze i kulturowe strefy śródziemnomorskiej porównuje rozmieszczenie stref krajobrazowych na Ziemi i pięter roślinności w górach.